

Algis Balaišis

KARININKŲ RENGIMAS LIETUVOJE

Ten, kur dabar jau ištiesinta Antakalnio gatvė už šv. Petro ir Povilo bažnyčios bei vienuolyno dešine puse prabėga pro neišvaizdžią žalios spalvos lentinę tvorą, pereinančią į mūrinę sieną, stovi mūrinių vartų liekanos. Tai buvusieji kadaise iškilmingieji vartai su puošniais lipdiniais ir išraiškingomis skulptūromis į parko alėją. Praėjus pro šiuos vartus, galima buvo patekti į reprezentacinius trijų aukštų rūmus.

J. Oziemblausko 1850 metų litografijoje "Užkarda Antakalnyje" kaip tik tai ir pavaizduota: vieno aukšto užkardos pastatas ir du aukšti mūriniai stulpai su Vyčiais viršuje. (Vytis caro valdžios buvo pripažintas Vilniaus gubernijos oficialiu herbu.) Užkardos pastate budėdavo sargyba ir buvo įrengta muitinė. Prieš užkardą - erdvi aikštė, o toliau ant aukštumos, už užkardos, matosi bažnyčia su kupolu ir dviem bokšteliais, vienuolyno ir puošnių rūmų pastatai. Vi-soje šioje teritorijoje, už minėtos tvoros ir sienos, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės etmono ir Vilniaus vaivados Jono Kazimiero Sapiegos rūpesčiu buvo sukurtas didingas ansamblis. Reprezentaciniai rūmai, parkas, Viešpaties Jėzaus bažnyčia ir trinitorių vienuolyno pastatas sudarė vieną visumą.

Reprezentaciniai baroko stiliaus rūmai buvo pastatyti pačioje XVII amžiaus pabaigoje, tačiau įrengti tik apie kito amžiaus vidurį. Rūmus projektavo ir puošė P. Pertis, kuris dekoravo Vilniaus šv. Petro ir Povilo bažnyčią. Po trečiojo Lietuvos-Lenkijos valstybės padalijimo rusų valdžia rūmuose įrengė karo ligoninę. Po daugelio išorės ir vidaus pertvarkymų daug kur buvo sunaikintas

dekoras, pakeltas rūmų planas ir t.t. Sovietmečiu čia buvo aukštosios priešlėktuvinės gynybos radioelektronikos karo mokyklos kursantų kareivinės.

Mažai kas liko iš kadaise nuostabaus itališko stiliaus parko, nebeleno pėdsako ten buvusių fontanų. Skulptūros, biustai ir lipdiniai, puošusieji trejus vartus, smarkiai sužaloti, apgriuvo mūrinė siena, juosusi rūmus ir parką, skulptūros, stovėjusios sienos nišose, dingo. Parkas visiškai pertvarkytas, skubios pagalbos laukia išlikę medžiai, tarp jų bene seniausia ir storiausia Vilniaus liepa. Parko teritorijoje visą laiką buvo sovietų karo ligoninė, todėl visuomenė to parko kaip ir nematė.

Barokinio stiliaus Viešpaties Jėzaus bažnyčia su 34 m aukščio kupolu - visos aplinkinės teritorijos dominantė - buvo pastatyta 1694-1717 metais J.Sapiegos rūpesčiu vienuoliams trinitoriams. Bažnyčią projektavo ir dekoravo darbus atliko P.Pertis. 1864 m. Rusijos valdžios įsakymu bažnyčia buvo uždaryta ir pertvarkyta į stačiatikių cerkvę. Tada buvo sunaikintas labai meniškas marmurinis A.Sapiegos antkapinis paminklas, puošni rokokinė sakykla, altoriai. 1919 m. čia buvo įkurta lenkų karo ligoninės bažnyčia. Vėliau bažnyčia rekonstruota ir jai gražintas pirmykštis stilius. Sovietmečiu bažnyčia, paversta sandėliu, daug kentėjo nuo gaisrų ir pro kiaurą stogą pratekančio lietaus vandens. Bažnyčia turi didelę meninę vertę. Tokio plano ir tūrio barokinių bažnyčių Lietuvoje daugiau nėra. Yra išlikusių nemažai meno kūrinių su bažnyčios atvaizdu. Galbūt geriausiai matyti nuostabus jos interjeras V.Sadovniko 1846 m. litografijoje "Trinitorių bažnyčios vidus", kuri buvo piešta garsiajam J.K.Vilčinskio albumui. Litografijoje matyti šios šventovės didybė prieš paverčiant ją cerkve. Tenka tik gailėtis, jog istorija buvo negailestinga tokiam tobulam grožiui.

Prie bažnyčios priglundęs Trinitorių vienuolynas buvo pastatytas XVIII a. pradžioje. Jau 1726 m. vienuolyne buvo įsteigta parapinė mokykla. Po 1863 m. sukilimo vienuolynas buvo uždarytas ir paverstas į kareivines. 1924 m. lenkų valdžia vienuolyno patalpose įrengė universiteto klinikinę ligoninę. Sovietmečiu šis barokinio stiliaus pastatas su puošniais išorės lipdiniais buvo paverstas sandėliu.

Nedidelė istorinė ir architektūrinė įžanga reikalinga tam, kad skaitytojas geriau įsimintų vietovę, nes šioje šventoje Vilniaus žemėje, tiek metų išbuvusioje okupantų rankose, reikia tikėtis, visiems laikams įsikūrė Lietuvos Respublikos krašto apsaugos mokykla. Tad šios vietovės aura sups mūsų jaunuolius, stiprins kariūnų pastangas siekti karo žinių. Šios istorinės vietovės vaizdas lydės juos nelengvoje karininko kasdienybėje, padės nugalėti sunkumus.

Istorinis fonas labai svarbus auklėjant būsimuosius karo vadus ištikimy-

bės priesaikai, pareigos jausmo, Tėvynės meilės dvasia. Tai labai gerai įrodo mūsų prieškarinio karininkų atsakymai, kodėl jie nepabūgo pakilti į, atrodytų, pasmerktą pralaimėjimui rezistencijos kovą, nepalūžo Gulago pragare. Atsakymas būdavo beveik pažodžiui vienodas: "Aš gi prisiečiau ištikimybę Lietuvai prie Vytauto Didžiojo paminklo". Taip kalbėjo ir galvojo ne vienas.

Karo mokyklos įsteigimo data laikoma 1992 metų liepos 13-oji, kai Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras A. Butkevičius, remdamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, pasirašė įsakymą.

Mokykla buvo iškilmingai atidaryta tų pačių metų rugpjūčio 30 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis įteikė mokyklos vėliavą. Vėliavą pašventino Vyriausiasis kariuomenės kapelionas A. Svarinskas. Atidarymo iškilnėse taip pat dalyvavo Latvijos ir Estijos bei NATO aukšti pareigūnai.

Mokyklos kūrimas prasidėjo kur kas anksčiau, kai krašto apsaugos ministro įsakymu 1992 m. sausio 2 d. buvo pradėta kurti Lietuvos aukštoji karo mokykla, o laikinuoju viršininku buvo paskirtas pulkininkas docentas Algimantas Vaitkaitis, daug metų dirbęs Kauno medicinos instituto karinės katedros viršininku, vėliau, paskelbus Lietuvos Nepriklausomybę, buvęs Krašto apsaugos departamento direktoriaus pavaduotoju. Tuo metu nebuvo nei reikiamų patalpų, nei dėstytojų. Būsimosios mokyklos patalpose, Sapiegos g. 3, apie kurias kalbėjome šio rašinio pradžioje, dar vis šeimininkavo Rusijos aukštosios priešlėktuvinės gynybos radioelektroninės mokyklos dėstytojai ir kursantai. Didelis darbas laukė sudarytos komisijos, kuri turėjo perimti iš Rusijos kariškių mokyklos patalpas ir turtą. Komisijos pirmininkais buvo paskirti plk. J. Paužolis ir plk. N. Vidrinškas, nariais - mokyklos būsimi dėstytojai.

Pirmieji karininkai, atėjusieji kurti mokyklos, buvo L. Plančiūnas, J. Laugalys, A. Venckus, J. Juodka, Z. Kulys, J. Volungis.

Ilgą laiką kolektyvas glaudėsi buvusio Trinitorių vienuolyno keliuose kambarėliuose. Daug rūpesčių buvo ruošiant mokymo planus, programas, sudarant tvarkaraštį. Tas rūpestis gulė ant Z. Kulio, J. Juodkos, J. Čepaičio pečių. Tuo pačiu metu labai sunkiai buvo formuojamas dėstytojų kolektyvas. Šiam darbo barui vadovavo karininkai Z. Kulys, L. Plančiūnas.

Rugpjūčio 24 d. krašto apsaugos ministro įsakymu mokyklos viršininku skiriamas pulkininkas Jonas Andriškevičius, anksčiau buvęs Vilniaus universiteto karinės katedros viršininku, Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos mokymo centro viršininku.

Galutinai dėstytojų kolektyvas susiformavo, kai krašto apsaugos ministro

įsakymu A.Tamašauskas, R.Kunigonis, A.Venckus, J.Laugalis, S.Kriaučeliūnas, G.Laugalienė, J.Rastenis buvo paskirti katedrų vedėjais.

Pagaliau 1992 m. rugsėjo 1 d. mokyti pradėjo 125 kariūnai, nors buvo priimta 154. Vėliau dalis išstojo savo noru, kai ką teko pašalinti dėl nedrausmingumo. O pirmą semestrą baigė jau tik 117 kariūnų.

1993-iaisiais mokslo metus mokykla pradėjo turėdama jau du kursus. Pirmame kurse mokslus pradėjo 116 kariūnų. Nuo šių metų pavasario mokykloje pradėjo veikti dvimečiai karininkų kursai. Čia mokosi karininkai, kurie atėjo į krašto apsaugą sunkiu Lietuvai metu neturėdami karinio išsilavinimo. Kiekvienais metais bus po dvi sesijas. Laikotarpiu tarp sesijų karininkai tarnaus savo daliniuose ir ruošis sesijai. Šiuo metu jau mokosi trys karininkų grupės.

Mokykla jau dabar yra pasiruošusi tapti aukštąja mokykla - Karo akademija, kaip kad buvo numatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime dar 1992 metų birželio 16 d. Deja...

Tarpukario laikotarpiu Nepriklausomos Lietuvos (1918-1940) karo mokykla gimė kovų dėl Nepriklausomybės ugnyje. Karo frontuose tiesiog katastrofiškai stigo karininkų. Todėl buvo nutarta skubiai steigti karo mokyklą Kaune. Jau 1919 metų sausio 25 d. mokyklos viršininku skiriamas karininkas (vėliau - generolas) J.Galvydis-Bykauskas, turėjęs didelę karinę patirtį, nes carinės Rusijos armijoje vadovavo pulkui. Ir nors trūko karininkų, atranka į mokyklą buvo griežta - kandidatai privalėjo turėti 4 gimnazijos klasių arba tolygų išsilavinimą. Kaip žinoma, tada tokį išsilavinimą retas kas turėjo. Iš pradžių mokykla įsikūrė Donelaičio (tuo metu Hindenburgo) ir Gedimino gatvių sankryžoje esančiame pastate. Čia mokykla veikė iki 1922 m. gruodžio 6 d. Pamokos prasidėjo kovo 11 d., tuomet mokėsi 124 mokiniai. Žodis "kariūnas" imtas vartoti vėliau, pasiūlius žymiajam lietuvių kalbininkui K.Būgai.

Oficialus mokyklos atidarymas įvyko tik balandžio 1 d. vyskupui Korevičiui pašventinus patalpas. Dėstomi dalykai buvo šie: tikyba, lietuvių kalba, Lietuvos karo istorija, topografija, ginklų pažinimas ir jų vartojimas, kūno mankšta, rikiuotė, manevravimas ir taktika, kovų rūšys ir jų charakteristika, statutai, fortifikacija. Buvo taip pat mokoma dainavimo ir šokių. J.Galvydis-Bykauskas savo skambia Utenos (Užpalių parapijos) tarme mokymo programą išsakė savo mėgstamu posakiu: "Žmagus be tikėjima, kara maksla, ir nemakūs šakti - tai kiaula, a ne žmagus". Beje, Galvydis-Bykauskas išleido net aštuonias absolventų laidas. Mokslas mokykloje trūdavo tris mėnesius, po to kariūnui būdavo suteikiamas skyrininko vardas ir jis buvo siunčiamas į 3 mėnesių praktiką dalinyje, po sėkmingos praktikos jam suteikdavo karininko (iš pradžių vadinto "karūžu")

laipsnį. 1919 metų liepos 6 diena buvo labai svarbi Lietuvos kariuomenci. Tą dieną 89 kariūnams buvo suteiktas karininko laipsnis. Pažymėtina, kad palyginti nemažam skaičiui kariūnų dėl nepakankamo pažangumo karininko laipsnis nebuvo suteiktas: septyni baigė mokyklą puskarininkio laipsniu. Beje, mokykloje per daug "nesicackindavo". Kiekvienoje laidoje būdavo po keletą kariūnų, kuriems netekdavo džiaugtis karininkų žvaigždutėmis. Kitas dalykas, kad po stropios tarnybos pulke tie puskarininkiai gaudavo teisę prisisegti išsvajotas žvaigždutes.

Vykstant kovoms dėl Nepriklausomybės, mokyklą baigė gausios II ir III laidos. Didelė buvo IV, vėliau pavadinta kapitono Stepono Dariaus vardu, laida - 209 karininkai.

Nereikėtų stebėtis tuo, kad pirmųjų, kaip ir kitų, laidų karininkai ne tik sėkmingai tarnavo kariuomenėje, bet ir išėję į atsargą užimdavo aukštas pareigas, net ir dėstytojai (vadinami lektoriais) būdavo labai kruopščiai parenkami. Topografiją dėstė inžinierius ir mokslininkas, vėliau krašto apsaugos ministras S.Dirmantas, taktiką - pats karo mokyklos viršininkas J.Galvydis-Bykauskas, karo istoriją - istorikas, vėliau gavęs generolo laipsnį, S.Zaskevičius. Net, atrodytų, antračius dalykus dėstė asmenybės - dainavimo mokė žinomas kompozitorius ir dirigentas Stasys Šimkus, lietuvių kalbą dėstė poetas Faustas Kirša.... Kruopšti kandidatų ir dėstytojų atranka davė teigiamus rezultatus. Trys I laidos karininkai tapo generolais (J.Cėrnius, Vl.Karvelis, Vl.Žilys), trys - generalinio štabo pulkininkais (Jankauskas, Šova, Meškauskas). Daug karininkų pasižymėjo kovose dėl Nepriklausomybės. Daug karininkų išgarsėjo ir iš kitų laidų. Reikėtų paminėti, jog vien iš II laidos absolventų penki tapo ministrais: A.Endziulaitis (vidaus reikalų), J.Masiliūnas (susisiekimo), St.Putvinskis (žemės ūkio), J.Matulionis ir P.Vainauskas dirbo laikinojoje 1941 m. Vyriausybėje. Minėtos laidos trys žmonės tapo operos solistais (P.Oleka, I.Naugaris, St.Sodeika).

Kruopšti buvo ne tik dėstytojų ir studentų atranka, bet labai intensyvus ir mokymasis, o tai ne visi pajėgdavo pakelti. Disciplina taip pat griežta, prisiminimuose daug kas vadindavo ją "geležine". Griežti rikiuotės reikalavimai kaip reikiant "mušti koją". Ypač pasižymėjo reiklumu P.Tvaronas (iš pradžių karo mokyklos viršininko pavaduotojas, vėliau viršininkas). Reiklūs būdavo ir daugelis kitų karininkų. Retas kuris iš kariūnų nebūdavo baustas. Už menkiausią prasižengimą sunkaus arešto paros buvo "dalijamos" be pasigailėjimo. Dideli buvo fizinio paruošimo reikalavimai. Nenuostabu, kad daug kariūnų nubyrodavo. Rekordinis buvo II laidos nubyrojimas: iš 595 priimtų buvo išleista 200 karininkų ir 24 puskarininkiai. VII laida pirmuosius mokslo metus pradėjo turėdama

108 kariūnus, o žvaigždutėmis džiaugėsi tik 52.

Mokslas mokykloje vėliau buvo pailgintas iki 6, 10 ir 13 mėnesių.

Taikos metu mokymo programa buvo pertvarkyta į 2 metų programą. Į mokyklą priiminėjami 18-25 metų jaunuoliai su viduriniu išsilavinimu. Gimsta labai gražios, visam gyvenimui įsimenančios tradicijos: suteikiant karininko laipsnį, Respublikos prezidentas paliečia nuogu kardu kariūno petį sakydamas žodžius: "Be reikalo - nepakelk, be garbės - nenuleisk". Priešai pradedama priminėti prie Vytauto Didžiojo paminklo, atidengto 1932 m. Panemunėje.

Reikėtų įterpti kelis žodžius apie prieškarinio karo mokyklos karininkų-auklėtojų ir dėstytojų nepriekaištingą išvaizdą, laikyseną, puikų fizinį pasiruošimą. O iš ko imti pavyzdį, tikrai buvo. Mažas pavyzdys: atvykęs į mokyklą krašto apsaugos ministras S.Žukauskas, būdamas jau 60 metų, siek tiek įsibėgėjęs lengvai šokdavo per "arklį". Kaip toks pavyzdys paveikdavo kariūnus, nereikia nė kalbėti.

1929 m. mokykla pavadinama Pirmojo Lietuvos prezidento karo mokykla. Tais metais prezidentas A.Smetona įteikė mokyklai vėliavą.

Nuo 1926 metų pradedamas atsargos karininkų ruošimas, steigiama aspirantų tarnyba. Mokslas trukdavo 12 mėnesių, vėliau - 15 mėnesių. Atsargos karininkų atranka ir ruošimas taip pat buvo griežtas. Kandidatai privalėjo turėti ne mažesnę kaip vidurinis išsilavinimą ir būti nuo 18 iki 29 metų. Baigusiems būdavo suteikiamas jaunesniojo leitenanto laipsnis ir paleidžiama į atsargą. Iki Karo mokyklos žlugimo 1940 metais buvo išleista 15 aspirantų laidų.

Ypatinga buvo XIX, bandomoji, laida (1938 m.). Mokyklą baigė 113 karininkų. Jie mokėsi pagal naują, papildytą, išsamesnę programą, o mokymosi trukmė buvo pailginta iki 3 metų. Ši programa buvo sudaryta 1935 m., priėmus naują mokyklos statutą.

Nors pagal 1922 metų statutą veikė Vytauto Didžiojo aukštieji karininkų kursai, išleidę kelias generalinio štabo ir intendantūros specialybių karininkų laidas, tačiau to neužtekdavo. Atrinkti karininkai būdavo siunčiami mokytis į kitų šalių karo akademijas: Vokietijos, Čekoslovakijos, Prancūzijos...

1938 m. rudenį Seime buvo patvirtintas sprendimas organizuoti Vytauto Didžiojo aukštąjį karo mokyklą. Atsisakyta tolesnio karininkų tobulinimosi užsienio aukštesiose karo mokyklose ir akademijose, nes kiekvienoje šalyje karo mokslas buvo pritaikytas prie savo šalies specifinių sąlygų, kuris Lietuvai galėjo būti visai nenaudingas. Pagaliau tas mokslas brangiai kainavo. Mokslas Aukštojoje karo mokykloje (su praktika) buvo numatytas trimetis.

XXI laida, 1940 m., buvo paskutinė Karo mokyklos laida Kaune, Auk-

štojoje Panemunėje. Iš 78-os laidos karininkų 38 buvo pėstininkai, 20 artileristų, 20 aviatorių. Švenčionėlių poligone, kur buvo atliekama praktika, prie tradicinio laužo Respublikos prezidento A.Smetonos vardinių proga, birželio 13 d., buvo paskutinis vakarinis patikrinimas, paskutinė vakarinė malda, paskutinį kartą sugiedotas Tautos himnas. Liepos 15 d. vietoj karininko kardo įteikiamas tik karininko ženklas.

Nuo 1940 rugsėjo pradžios karo mokykla perkeliama į Vilniaus psichiatrinės ligoninės patalpas. Mokykla pavadinama "Lietuvos pėstininkų mokykla". Dėstoma tik rusų kalba, nenumaldomai lietuviai dėstytojai keičiami rusais. Ši mokykla jau nieko neturėjo bendro su ankstesne mūsų Karo mokykla - nei jos tradicijos, nei programa, nei tikslas. Mokyklos viršininku skiriamas sovietinis pulkininkas G.Sokurov.

Sunkus likimas laukė XXII ir XXIII laidos kariūnų, kuriems ant savo kailio teko patirti mokyklos sovietizaciją. Neliko jie tik stebėtojais. Protestas buvo reiškiamas visomis įmanomomis priemonėmis: kariūnų kuopų išraiškingu ty-lėjimu, kai kiti Vilniaus įgulos išrikiuoti daliniai per Spalio revoliucijos šventes šaukė "Ura!", atsisakymu valgyti šventinius pusryčius, pagaliau atsisakymu toliau mokytis. Nepaprastai įdomus išlikęs dokumentas - mokyklos 1940 m. lapkričio 22 d. įsakymas Nr. 64, dar rašytas lietuvių kalba, kur XXIII laidos 48 kariūnai išleidžiami į atsargą (suprask - išvejami), o 37 siunčiami baigti atlikti karinės prievolės į dalinius. Aišku, kad lietuvių vietą užėmė kursantai iš "šalies plačiausios". Taip baigėsi tiek daug mūsų tautai kainavusios ir tiek daug davusios Pirmojo Lietuvos prezidento Karo mokyklos istorija.

Siunčiamų atlikti karinės prievolės į 184 šaulių diviziją sąrašė matome ir Zigmo Laugaliao pavardę. Z.Laugalys dabar gyvena Kanadoje, labai domisi ir daug žino apie XXIII laidos žmonių likimus, rašo į "Kario" žurnalą. Buvo atvykęs į Lietuvą kaip gynybos konsultantas, lankėsi karo mokykloje. XXIII laidos vardu atsuntė labai šiltus sveikinimus atkurta Karo mokyklai. Kalbėdami apie karininkų ruošimą Lietuvoje, turėtume nepamiršti, jog prieškarinė Karo mokykla nebuvo pirmoji karo mokykla šalyje.

Pirmoji valstybės išlaikoma karo mokykla buvo įkurta Lietuvos-Lenkijos valstybėje karaliaus Stanislovo Augusto Poniatovskio rūpesčiu Varšuvoje 1765 m. Karo mokykla turėjo pavadinimą - Kadetų korpas. Kadetų korpo ištakų reikia ieškoti Prancūzijos Lunevillio riterių akademijoje. Šią akademiją įkūrė Lietuvos Didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Stanislovas Leščinskis, kai tapo Lotaringijos kunigaikščiu. Riterių akademijos statusas, išleistas 1740 metais, buvo skirtas ir Lietuvos-Lenkijos jaunimui. Trečdalį lėšų Varšuvos kadetų korpei

išlaikyti skyrė Lietuva, nes čia buvo ruošiami karininkai ir Lietuvai.

Turėdami savo atskirą kariuomenę, Lietuvos bajorai siekė turėti ir savo atskirą karo mokyklą. To buvo siekiama daug anksčiau, negu atsirado Varšuvos Kadetų korpas. Žinoma, jog dar karų su švedais laiku 1624 metais Lietuvos lauko hetmonas Kristupas Radvila Seime pareikalavo įkurti Lietuvoje karo mokyklą. Tas pats reikalavimas buvo keliamas Ašmenos seimelyje 1666 m., Kauno seimelyje 1667 m. Buvo taip pat 1632 metais oficialus Lietuvos-Lenkijos valstybės karaliaus Vladislovo Vazos pažadas įsteigti Riterių mokyklą - karo mokyklą. Tačiau pažadas liko neįvykdytas.

Nesulaukdami valstybės pritarimo, žymieji Lietuvos bajorai patys steigė savo karo mokyklas. Yra žinoma, kad privačias karo mokyklas turėjo Nesvyžiuje Radvilai, Gardine Tyzenhauzai, Pavlove Bžostovskiai.

Pirmoji karo mokykla Lietuvoje, Varšuvos pavyzdžiu pavadinta Kadetų korpu, buvo įsteigta 1789 metais Vilniuje. Ji buvo įsteigta prie Akademijos, kurioje galėjo mokytis, kaip ir Akademijoje, tik kilmingieji, t.y. bajorai. Mokykla dar buvo vadinama "Vietine riterių mokykla". Mokykloje buvo dėstomos lotynų, lenkų, prancūzų ir vokiečių kalbos, bendrosios disciplinos - literatūra, ekonomija, moralės ir teisės pagrindai, Lietuvos-Lenkijos valstybės ir visuotinė istorija, geografija, fizika, aritmetika, analitika, piešimas, dailyraštis, šokiai, gimnastika. Stebina tai, kad mokyklos programoje nėra teologijos katekizmo, matyt, dėl Prancūzijos revoliucijos idėjų įtakos. Tačiau "Riterio katekizme" - faktiškai karo mokyklos moralės kodekse - sakoma: "Jaunas karys privalo mylėti Dievą ir bijoti Dievo, būti ištikimas savo religijai, turi mylėti savo Tėvynę ir aukščiau už viską statyti jos gerovę, turi ruoštis tam, kad galėtų pasiaukoti jai tarnaudamas; turi būti doras ir kupinas pagarbos viršininkams, turi būti geros valios ir pagarbos sau lygiems lygiai kaip ir žemesniems už save". Mokyklos kūrejai, nors ir paveikti Prancūzijos revoliucijos idėjų, suprato ir nujautė - jei žmogus praranda Dievą, jam pasidaro viskas leista...

Nors Kadetų korpas, kaip ir Akademijs, buvo skirtas tik bajorams, "Riterio katekizme" buvo labai daug moralinių nuostatų ir reikalavimų, kurie savo humaniškumu pranoko kitų šalių panašius reikalavimus. Štai kaip jame kalbama apie geros kilmės reikšmę: "...tik gera kilmė, sujungta su dorybe, yra privalumas. Bajorystė be dorybės ir gerų savybių yra neigiamas reiškinys. Doras, drąsus, taurus ir gailestingas bajoras yra vertas didžiausios pagarbos, bet nedoras, išdidus, neteisingas, žiaurus ir negailestingas yra niekingas padaras. Didžiutis bajoriška kilme arba niekinti tuos, kurie nėra gimę bajorais, o, ypatingai, tatai jiems į akis priekaištauti, yra paskutinė niekšybė". Reikia apgailestauti, jog

tiek Varšuvos, tiek ir Vilniaus kadetų korpams buvo lemta labai trumpai tegyvuoti. Belieka paminėti du Kadetų korpo auklėtinius - kovotojus už valstybės Nepriklausomybę: Tada Kosciušką, Jokūbą Jasinskį. Jų gyvenimas ir veikla parodė, jog mokykla veikė teisinga linkme.

Suprantama, karinį parengimą jaunimas Lietuvoje gaudavo nuo seniausių laikų, tačiau tai būdavo daroma individualiai. Didikų sūnūs būdavo mokomi varuoti ginklą arba paties tėvo, arba patyrusio kario. Jie būdavo imami į karo žygius - savos rūšies praktika.

Lietuvos karo vadų ruošimo senovėje įvaizdis daugeliui žmonių siejamas su žinomu J.Stykos paveikslu "Vytauto Didžiojo priesaika", kur pavaizduotas 1362 m. epizodas: kryžiuočių padegtos Kauno pilies fone keturiolikmetis Vytautas ant balto žirgo su iškeltais į dangų kardu ir skydu šalia savo tėvo - žilagalvio kunigaikščio Kęstučio - prisiekia atkeršyti priešams. Tai tikrai būdingas epizodas iš Lietuvos istorijos. Neabejojant galima tvirtinti, jog būsimieji karo vadai - kunigaikščių ir didikų kunigaikščių sūnūs - nuo pat vaikystės lydėjo savo tėvus ir vyresnius brolius į medžioklę, dalyvaudavo karo žygiuose ir tokiu būdu semdavosi patirties. Žodžiu, karo vadai būdavo ruošiami individualiai. Taip būdavo ne tik Lietuvoje, bet visoje Europoje, o gal ir visame pasaulyje.